

Образовни профил: УГОСТИТЕЉСКИ ТЕХНИЧАР

ПСИХОЛОГИЈА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе психологије је да допринесе формирању зреле, одговорне, социјализоване и асертивне особе, да пружи подршку развоју компетенција значајних за рад и даљи професионални развој кроз стицање функционалних знања о основним карактеристикама психичког живота и понашања човека, формирање правилних ставова и овладавање социјалним вештинама.

Задачи наставе психологије су да ученици:

- стекну основна знањима о психичким процесима, особинама, стањима и њиховом манифестовању у понашању;
- разумеју психички живот особе као целину међусобно повезаних процеса, стања и особина;
- разумеју везу која постоји између понашања особе и личности и ситуације;
- разумеју психолошке основе међуљудских односа и унапреде комуникацијске вештине;
- стекну знања о психолошким карактеристикама корисника угоститељско-туристичких услуга;
- развију ставове који уважавају психолошке карактеристике корисника услуга;
- развију професионалну етику и поштовање корисника услуга без дискриминације по било ком критеријуму;
- разумеју концепт менталног здравља и значај превенције, унапреде здраве животне стилове и примењују их свакодневном животу;
- унапреде сарадњу са другима, као и способност за тимски рад и неговање социјалних и емоционалних односа;
- развију став о неопходности сталног стручног усавршавања и отворености за промене;
- примењују стечена знања и вештине критичког мишљења при доношењу одлука и решавању проблема у професионалном раду и свакодневном животу.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

III РАЗРЕД

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

УВОД

ПРЕДМЕТ, ГРАНЕ И МЕТОДЕ ПСИХОЛОГИЈЕ (2)

Предмет психологије, теоријски и практични задаци психологије. Психологија као систем научних дисциплина. Однос психологије и других наука. Методе и технике психолошких истраживања.

РАЗВИТАК ПСИХИЧКОГ ЖИВОТА (4)

Чула, нервни систем и жлезде са унутрашњим лучењем. Развој психичког живота појединца, чиниоци развоја (наслеђе, средина и лична активност). Периоди развоја (детињство, адолесценција, зрелост, старост).

ПСИХИЧКИ ПРОЦЕСИ, ОСОБИНЕ, СТАЊА ОПАЖАЊЕ И ПАЖЊА (5)

Опажање – опажај и осет, дражи (врсте и праг), утицај искуства и мотивације. Опште законитости опа-

жања. Поремећаји опажања – илузије и халуцинације. Пажња. Чиниоци и особине, обим пажње.

УЧЕЊЕ, ПАМЋЕЊЕ, ЗАБОРАВЉАЊЕ (6)

Појам и врсте учења. Стицање моторних вештина. Психолошки услови успешног учења. Стратегије управљања процесом учења. Памћење и заборављање. Облици памћења и квалитативне промене у памћењу. Узроци заборављања и кривуља заборављања. Ономогућена репродукција.

МИШЉЕЊЕ И ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СПОСОБНОСТИ (6)

Појам мишљења. Мишљење као схватање односа. Мисаони процес. Улога знања и искуства у мишљењу.

Врсте мишљења. Реалистичко и имагинативно мишљење. Конвергентно и дивергентно мишљење. Стваралачко мишљење. Ток и фазе. Критичко мишљење – појам и значај.

Појам интелигенције. Структура интелектуалних способности. Мерење интелектуалних способности. Развој интелектуалних способности. Умна заосталост.

ЕМОЦИЈЕ (6)

Појам и врсте – према садржају и сложености. Емоционално понашање и изражавање емоција. Перцепција и препознавање емоција. Органске промене при емоцијама и психосоматска обољења. Значај емоција за ментално здравље. Стрес. Реаговање на стрес.

МОТИВАЦИЈА (6)

Појам и врсте мотива. Хијерархија мотива. Социјализација биолошких потреба. Лични и друштвени мотиви и мотиви интелектуалног рада. Конфликти и фрустрација – појам и врсте. Реаговање на конфликти и фрустрације. Одбрамбени механизми.

ИНТЕРЕСОВАЊА, СТАВОВИ И ВРЕДНОСТИ (3)

Интересовања, ставови и вредности – појам и значај. Формирање, мењање и одржавање ставова и вредности. Деловање ставова и вредности на психичке процесе и понашање. Мотивациони карактер интересовања, ставова, вредности. Предрасуде и стереотипи – појам, врсте и функција. Карактеристике предрасуда и стереотипа у делатности пружања угоститељско-туристичких услуга.

ЛИЧНОСТ

ПОНАШАЊЕ КАО ИЗРАЗ ОСОБИНА ЛИЧНОСТИ (1)

Појам личности. Доследност, јединство и особеност понашања особе.

СТРУКТУРА ЛИЧНОСТИ (4)

Личност као организација особина. Појам црте (диспозиције) синдрома и типа личности.

Структурална подручја личности: темперамент, карактер, способности, телесне особине. Психолошки профил личности. Свест о себи.

РАЗВОЈ ЛИЧНОСТИ (4)

Појам развоја личности и социјализација личности. Чиниоци развоја. Идентитет и интегритет личности. Зрела личност.

Психолошке карактеристике личности кроз животне циклусе. Теорије личности. Психоаналитичка теорија личности, бихевиористичка теорија личности, Олпортова теорија црта, Фромова социјална теорија личности.

ПОРЕМЕЋАЈИ ДУШЕВНОГ ЖИВОТА И ПОНАШАЊА (3)

Појам душевног здравља и основни ментално-хигијенски принципи очувања здравља. Поремећај психичког живота – појам, врсте, превенција.

ОСОБА У СОЦИЈАЛНОЈ ИНТЕРАКЦИЈИ КОМУНИКАЦИЈА (5)

Појам и значај комуникације. Комуникациони процес. Вербална и невербална комуникација.

Извори неспоразума у комуникацији.

Вештина комуникације: активно слушање, давање повратне информације, ја говор, асертивно/самопоуздано реаговање, дефинисање потреба.

ГРУПА (3)

Структура и динамика групе (групни процеси и групне норме). Опажање других особа. Законитости, грешке, значај прве импресије.

ПСИХОЛОГИЈА РАДА

КАДРОВИ И РАД (3)

Предмет и значај психологије рада. Особине људи које утичу на рад: способности,

знања, вештине и навике, интересовања и ставови, мотивација. Анализа и опис послова. Професионална оријентација и селекција. Обучавање.

Спољашњи фактори који утичу на успешност обављања посла. Кривуља радног учинка, проблеми умора. Одмор. Значај међуљудских односа на раду.

РАД У УГОСТИТЕЉСТВУ И ТУРИЗМУ (3)

Специфичности комуникације угоститељско-туристичког радника и госта. Врсте гостију. Успостављање контакта са гостима. Стварање поверења између угоститељско-туристичког радника и госта. Препознавање потреба и жеља госта и презентација услуге. Емотивна контрола у односу на госте. Поштовање госта у односу на различитости.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (УПУТСТВО)

Садржај овог програма чини репрезентативан, али и веома селективан узорак из области психологије са којим се ученици по први пут сусрећу у свом школовању. Он је тако састављен да уз одговарајућу методологију рада са ученицима треба да обезбеди остварење широко постављеног циља предмета и дефинисаних бројних задатака који се односе, како на стицање функционалних знања и овладавање вештинама, тако и на формирање ставова и вредности. Ученици са тим задацима треба да буду упо-

знати јер ће им то пружити јаснију слику о предмету као и начину на који се реализује.

Програмски садржаји су организовани у тематске целине за које је наведен оптималан број часова за реализацију. Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да се не наруши целина наставног програма, односно да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима психологије што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења, велики број примера и коришћење информација из различитих извора.

Многи психолошки појмови из програма се појављују у склопу различитих тема што омогућава њихово међусобно повезивање. На тај начин се њихово значење продубљује, а психички живот и понашање особе представља на холистички начин, као сложена интерактивна целина.

Квалитет наставе и остварење бројних задатака предмета се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима, сталном разменом информација, навођењем примера и указивањем на примену. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из живота и искуства ученика.

У реализацији овог програма наставници пружају информације, осмишљавају, организују и усмеравају ученичке активности, креирају атмосферу у ко-

јој се настава одвија, дају повратну информацију, процењују напредовање ученика и оцењују их.

За подстицање ученичких активности изузетно су важна питања која им се постављају. Она би требало да буду унапред припремљена, са свешћу шта се њима жели постићи у односу на циљеве и задатке предмета, јасна, захтевна али не и сувише компликована, по тежини различита да би подстакла учешће већег броја ученика.

Питања добијају пун смисао уколико су праћена одговарајућом повратном информацијом од стране наставника али и других ученика. Повратна информација може бити ново питање, парафразирање, похвала, упућивање на нове изворе информација. Она доприноси остварењу многих задатака, подстицању самопоуздања ученика, њиховог учешћа у раду и мотивисању за предмет.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

Психологија има природну везу са садржајима других наставних предметима и посебно са активностима у оквиру практичне наставе. Ученицима треба стално указивати на ту везу, и по могућности, са другим наставницима организовати тематске часове. Практична настава је добра прилика да ученици препознају и, у некој мери, примењују знања и вештине стечене на часовима психологије, о чему могу на редовним часовима разменити искуство